

УДК 1(09).1(091)(1-4)

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v049.2024.28>**Н. В. Ярмолицька**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1922-3496>кандидат філософських наук, науковий співробітник
філософського факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

К. О. ГанORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9357-7391>

аспірантка філософського факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПИТАННЯ НАУКИ ТА ОСВІТИ В СОЦІОГУМАНІТАРНІЙ СКЛАДОВІЙ КИТАЙСЬКОЇ ІНІЦІАТИВИ «ОДИН ПОЯС, ОДИН ШЛЯХ»

Постановка проблеми. Під час дослідження соціогуманітарної складової питань науки та освіти в китайській ініціативі «Один пояс, один шлях», перш за все слід звернутись до актуальності цієї проблематики й визначити сутнісні риси цього історичного проекту. Зауважимо, що ініціатива «Один пояс, один шлях» задумувалась як масштабний проект, який був спрямований на створення та посилення інтенсивності економічних, культурних і політичних обмінів, а також на розширення міжнародних зв'язків уздовж всього маршруту. Налагодження наукових і культурних контактів між країнами, які приєдналися до цієї ініціативи, в кінцевому рахунку мали істотно вплинути на гео економічну й геополітичну ситуацію в усьому світі. Ідея створення «Нового Шовкового шляху» під назвою «Один пояс, один шлях» офіційно була прийнята урядом КНР у 2013 р. і мала стати один із найбільших інфраструктурних китайських проектів, який на основі широких географічних зв'язків з євразійськими країнами допоміг би Китаю стати глобальним центром економічної та геополітичної системи [1].

Мета статті. Здійснити спробу реконструювати системне вивчення й оцінку практик міжкультурної комунікації ініціативи «Один пояс, один шлях» системи освіти та науки з метою визначення потенційного впливу цієї ініціативи на гуманітарний розвиток сучасного українського суспільства, на форми і способи співпраці в гуманітарній сфері між Україною та Китаєм, а також оцінити переваги та ризики імплементації соціогуманітарної складової цієї ініціативи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основу даного дослідження склав значний досвід історико-філософських, культурологічних і міждисциплінарних досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців, адже об'єктом їхніх досліджень, передусім, є китайська історія, філософія та культура. В останні десятиліття особлива увага науковців приділяється дослідженню китайського

проекту «Один пояс, один шлях». Деякі вчені вказують на безпосереднє відношення цього проекту до Європи та України, визначають яким чином він впливає на розвиток відносин з КНР, намагаються передбачити його подальше розширення в двосторонніх відносинах між країнами (В. Кіктенко) [2]. Важливо також вказати на праці в області філософсько-історичної проблематики здійснені в рамках радянського та китайського марксизму в контексті витоків формування та методології дослідження (В. Туренко) [6], а також дослідження способу сприйняття давньокитайської філософії в українській філософії радянського періоду другої половини ХХ ст. (С. Руденко, І. Ляшенко) [4]. Також в основу статті були покладені праці, в яких був здійснений виклад основних космологічних і філософських поглядів у Стародавньому Китаї та серед корінних американців (С. Руденко, Я. Соболевський) [3]; дослідження світоглядної, культурної та філософської спадщини основних представників матеріалістичної традиції в історії китайської філософії (В. Туренко, Н. Ярмолицька) [8]; праці присвячені процесу становлення марксизму в Китаї, його розвитку та основних протиріччях становлення китаєзованого марксизму (К. Ган, Н. Ярмолицька) [9; 10]; праці в яких було викладено вивчення ідей сучасних китайських філософів, здійснено системний розгляд особливостей філософсько-антропологічного дискурсу в рамках китаєзованого марксизму (С. Руденко, В. Туренко, І. Петренко, Н. Ярмолицька, В. Вілков, В. Горбатенко) [7]. Основою даного дослідження стали й праці китайських науковців, які стосувались ініціативи «Один пояс, один шлях», її зв'язку з історією китайської філософії (Лі Чжань) [11]; визначенню ідеологічної основи та значення цієї ініціативи (Чай Шанджин) [12]; досягнень, викликів та перспектив міжлюдських і культурних обмінів, сприянню економічній інтеграції та розбудові інфраструктури Євразії, відновленню зв'язків між країнами та відро-

дженню процвітання «Нового Шовкового шляху» в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях» (Ван Шуцзюань; Боуен Сю) [13; 14]; перспектив щодо спільної побудови Китаєм та Україною «Одного поясу, одного шляху» відповідно до концепції «загальнолюдської спільноти єдиної долі» (Сюй Цзянь, Кан Цзе) [15].

Виклад основного матеріалу. В останні роки все активніше просувається ідея китайської ініціативи «Один пояс, один шлях», в якій одне з особливих місць займає освіта й наука, а саме – питання міжкультурних обмінів знаннями та студентами між вищими навчальними закладами. Китайці вже давно переймаються стратегічною культурою, балансом сил у світі та геополітичними змінами, тому сприяють розширенню діяльності наукових установ, аналітичних центрів, зростанню кількості наукових публікацій іноземними мовами, все це разом має посприяти розширенню зовнішньої і внутрішньої політики Китаю. Хоча свобода вираження поглядів та інформації залишається обмеженою в Китаї, проте опубліковані джерела дають можливість зрозуміти нові тенденції, які відбуваються в країні, особливо в вихованні освітньої спільноти. Саме створенню умов для виховання освітньої спільноти й спрямований цей грандіозний план дій в межах ініціативи «Один пояс, один шлях», мета якого є – навчання талантів, допомога у визначенні китайської молоді й молоді з інших країн свого майбутнього, сприяння поширенню передових технологій і розширення галузей промисловості. Деякі китайські дослідники відводять важливе значення, в цьому контексті, міжкультурному обміну у вищій освіті. Наприклад, китайський дослідник Чжан Цзюань вважає, що міжкультурний обмін є тією сполучною ланкою, яка з'єднає людей різних країн, поглиблює їхнє порозуміння, а також забезпечує підтримку між країнами, які долучились до ініціативи «Один пояс, один шлях». Співпраця в обміні знаннями відкриває нову еру стосунків між країнами-партнерами, вона сприяє розвитку глобального суспільства зі спільним майбутнім яке є одним із основних завдань ініціативи «Один пояс, один шлях» [16]. Те, що темі міжкультурної комунікації в ініціативі «Один пояс, один шлях», а саме – міжкультурній комунікації в освітній сфері, припадає значна кількість досліджень, свідчать і дослідження Хенлі Ван та Цююнь Лу, які зазначають, що на підвищення рівня якості вищої освіти в країнах уздовж маршруту ініціативи «Один пояс, один шлях» сприяє зростання обсягу знань про міжнародну співпрацю та комунікацію вищої освіти в межах проекту для глобалізованого, спільного та сталого розвитку сучасної освіти. Започаткувавши ініціативу «Один пояс, один шлях» Китай тим самим вступив у новий етап розвитку, намагаючись створити сучасну

систему освіти світового рівня з «китайською специфікою» та зробити «китайську мрію» ознакою національного відродження [17].

Проте, деякі китайські науковці вважають, що не дивлячись на значний реформаторський рух відносно розвитку вищої освіти в Китаї, який розпочався ще в 1978 році, і який був спрямований на удосконалення системи освіти, між китайською освітою і вдалими системами освіти у світі все ще існує великий розрив. Тому необхідно створювати глобалізовану освітню систему, створювати університети світового рівня та готувати всесвітньо визнаних китайських вчених. Для цього в Китаї має бути ретельно вивчена та змінена вся його освітня філософія, оскільки філософія освіти є керівним принципом для будь-якої країни для досягнення мети по забезпеченню власних громадян освітою світового рівня [18]. Як зазначає китайський науковець Цзінхао Чжоу, саме освіта сприяє модернізації, якої прагне Китай, ставши регіональною державою і намагається впливати не тільки на майбутнє світу, а й на майбутнє власної країни, яке значною мірою визначається саме системою освіти. Наміри Китаю полягають у здійсненні «китайської мрії» для того, щоб відродити китайську націю, використовуючи освіту як основний механізм модернізації. Проте, Цзінхао Чжоу вважає, що китайська освіта ще не відповідає вимогам модернізації й стикається з викликами на шляху до досягнення світового рівня в системі освіти. Також відмічає вчений, що китайська освіта перебуває під особистим керівництвом КПК і залишається основним інструментом підтримки соціалізму. Це означає, що система освіти в Китаї залишається важливою основою ідеологічної роботи КПК і переслідує дві головні мети – виховання соціалістичних ідей і талановитих людей [18]. Цзінхао Чжоу вважає, що саме така ідеологічна складова заважає китайській освіті розвиватись й досягати рівня освіти розвинених країн світу. Традиційна китайська освіта та сучасна система об'єднані однією спільною метою – перешкоджати різноманітним ідеям і академічній свободі. Сама система китайської освіти суперечить духу академічної свободи, переконаний Цзінхао Чжоу, вона пригнічує творче мислення та послаблює соціальні здібності студентів. Без сумніву, соціалістична освіта принципово суперечить цінностям сучасної освіти в розвинених країнах XXI ст. [18]. Щоб китайська сучасна освіта стала в рівень із освітою розвинених країн, а Китай став світовою супердержавою, Цзінхао Чжоу пропонує реформувати всю освітню систему. Для цього він пропонує наступні кроки: реформувати китайську освітню систему; метою освіти має стати виховання творчого мислення; більше інвестувати в бідні регіони для надання освіти етнічним меншинам; розробити нову систему вступу

в навчальні заклади; розробити комплексний проект, який допоможе уповільнити «витоку мізків» з країни; реформувати китайську політичну систему й надати студентам і викладачам більше академічної свободи [18].

Проте, виходячи з деяких останніх досліджень китайських науковців можна констатувати, що в них відображені саме здобутки Китаю в проекті «Один пояс, один шлях». Тут мова йде про те, що Китаю вдалось досягти певних результатів у міжлюдських та культурних обмінах, які допомогли створити міцну соціальну та культурну базу, яка продовжує сприяти якісному розвитку ініціативи. Так китайський дослідник Цзінхао Чжоу зазначає, що продовжується поглиблення співпраці в галузі науки, освіти та культури з країнами вздовж маршруту «Один пояс, один шлях», активно використовуються ресурси наукових досліджень різних країн, розвиваються наукові та технологічні таланти, постійно вдосконалюється освітня політика, підтримуються і заохочуються країни до спільного розвитку освіти й сприянню у розвитку талантів. Така активна діяльність в Китаї підтверджується створенням різноманітних платформ, стипендіальних програм та інститутів, серед них – «Люблінська майстерня»; Інститут Конфуція; стипендіальна програма «Шовковий шлях» [13]. Таким чином запровадивши ініціативу «Один пояс, один шлях» Китай дає змогу країнам уздовж маршруту дізнатись більше про країну, про китайську культуру, про китайську історію, а також допомагає популяризувати історію, культуру, звичаї країн які долучились до ініціативи. Такі заходи значно посилюють взаємне розуміння, взаємне визнання, створюють основу для поглибленого культурного обміну і співпраці [13]. У Ван Шуцзюаня є власне бачення покращення шляхів подальшого сприяння міжлюдським і культурним обмінам. Насамперед, він пропонує, через міжкультурну комунікацію доносити історію Китаю, поширювати справжній, всеосяжний, тривимірний Китай. Для цього необхідно використовувати медіа онлайн-комунікації, поширювати її різними мовами, «з одного боку це допоможе країнам, регіонам і людям уздовж маршруту краще зрозуміти китайську культуру, уникнути непорозумінням і сприяти обмінам, з іншого боку це допоможе деконструювати низку негативних західних аргументів щодо ініціативи «Один пояс, один шлях»; необхідно зміцнити побудову зовнішніх рекламних платформ і контенту, вдосконалювати методи комунікації, підвищувати ефективність міжнародної комунікації; проводити ґрунтовну роботу з розвитку талантів, навчання, наукових досліджень і культурних обмінів» [13].

В межах проекту «Один пояс, один шлях» розширенню розвитку мовних і міжкультурних

комунікацій сприяє створення Інститутів Конфуція. В попередніх публікаціях ми вже досліджували діяльність Інституту Конфуція, проте окремо не виділяли його значення для ініціативи «Один пояс, один шлях». В цьому контексті досить детально описує діяльність Інституту Конфуція професор Токійського університету Кавасіма Шін. Вчений вважає, що Інститут Конфуція має унікальну форму, він укладає угоди із закордонними університетами, тим самим стає частиною цих університетів, сприяє вивченню китайської мови, підготовці викладачів китайської мови за кордоном, але він також сприяє й пропагандистській політиці Китаю [19]. За часів правління Ху Цзінтао, діяльність Інституту була чіткою – це сприяння розуміння Китаю в Європі та США, сприяння свободі та відкритості. Проте відчутні зміни в напрямку діяльності Інституту Конфуція відбулись за часів керівництва Сі Цзінпіна, який вважав, що Китай вже досяг певних результатів, а нація стала більш впевненою, її вже менше турбує те, як розвинуті країни сприймають Китай. Така політика китайського керівництва не могла не позначитись на діяльності Інституту Конфуція, його почали піддавати критиці й обмежувати в діяльності. Однак, чим більше Інститут Конфуція обмежувався у своїй діяльності за кордоном, тим очевидніше ставало те, що він перетворюється на базу для пропагандистської діяльності. Кавасіма Шін вважає, що підмінюючи поширення та обмін дослідженнями та інноваціями в освіті та науці політичною діяльністю, тим самим в Китаї посилюється «культурна інфільтрація». З початком посилення критики у розвинених країнах Інституту Конфуція, зовнішня культурна політика Китаю намагається знайти нові напрямки для своєї діяльності, проте з такими діями нинішнього уряду країни важко боротись, вважає Кавасіма Шін [19]. Для подальшої ефективної роботи Інституту Конфуція в напрямку розповсюдження своєї політики йому було надано нову можливість в образі ініціативи «Один пояс, один шлях».

Загалом, якщо говорити про те, яке значення надається освіті в китайській ініціативі «Один пояс, один шлях», то слід згадати дослідження Боуен Сюй, вченого Кембриджського університету. Метою вченого було розвинути розуміння ролі, яку освіта відігравала в контексті ініціативи «Один пояс, один шлях», підкресливши складність її розуміння, множинність і багатовимірність. На цій основі Боуен Сюй намагається визначити взаємозв'язок між освітою та підприємцями, досліджує питання стосовно політики, яку приймає уряд Китаю, щоб включити освіту в розробку підприємців, а також робить спроби пояснити, як слід зрозуміти систему освіти в контексті ініціативи «Один пояс, один шлях», враховуючи всі соціальні зміни. Вчений намагається з'ясувати,

яким чином освітня політика та практика можуть впливати на процеси культурної, політичної та економічної динаміки всередині Китаю та за його межами. Боуен Сюй вважає, що просувати теорію дослідження освіти треба через міждисциплінарність, пояснюючи це тим, що освіта є складною сутністю, яка розвивається, раціоналізується та формується інтерактивним процесом і поєднує в собі культурні, політичні та економічні фактори й динаміку їхнього формування [20].

Серед сучасних наукових розвідок, в яких розкривається важливість вищої освіти в ініціативі «Один пояс, один шлях», слід згадати дослідження науковців Канадського центру науки та освіти. В цих дослідженнях вчені визнають, що саме вища освіта є важливою основою і опорою ініціативи «Один пояс, один шлях», і що саме завдяки цій ініціативі китайські університети стають все більш відомими і популярними у світі. Не секрет, що в Китаї продовжується наполеглива праця над досягненням результативності в просуванні ініціативи «Один пояс, один шлях», над підвищенням рівня вищої освіти, над поліпшенням співробітництва між країнами у сфері вищої освіти, над сприянням інтернаціоналізації вищої освіти та заохоченням до навчання в китайських університетах іноземних студентів. В цьому контексті Китай має найбільш в світі транскордонні освітні ресурси, створення університетів за кордоном, навчання в яких були визначені, як «три в одному» «транскордонної» вищої освіти. Як зазначають науковці, міжнародна спільнота все частіше звертається до загальної картини бази знань, і все частіше усвідомлює, що ініціатива «Один пояс, один шлях» відіграє ключову роль у здійсненні цих освітніх реформ. Тому слід продовжувати зосереджуватись на створенні університетів світового рівня для залучення наукових талантів, а також забезпечувати інклюзивне, сприятливе та надійне дослідницьке середовище [21].

Серед найбільш відомих дослідників освіти та науки соціогуманітарної складової ініціативи «Один пояс, один шлях» слід згадати викладача і дослідника Майкла А. Пітерса. Вчений не тільки досліджує ініціативу «Один пояс, один шлях», він ще й викладає власне бачення її впливу на майбутнє освіти. Цю китайську ініціативу він ще називає «китайською мрією», в якій міститься історія, аналізуються філософські та історичні «оповідання нації». Майкл А. Пітерс називає це «шляхом до китайської сучасності», в якому розглядаються «філософські та історичні наративи китайської мрії» [22]. Вчений вважає, що китайська ініціатива «Один пояс, один шлях» здатна змінити глобальну вищу освіту, що основою її філософії є новий «Шовковий шлях», який будуватиметься на філософії відкритості – це економіка (тор-

гівля); суспільство (освіта, наука, туризм); філософія (міжкультуралізм, світова дипломатія); відкрита наука, відкрита освіта; новий цифровий «Шовковий шлях». За визначенням Майкла А. Пітерса «освіта майбутнього» – це «аналіз філософських наративів (марксистського, конфуціанського, ліберального), які складають китайську мрію та мрії майбутнього (зелена мрія, мрія світової дипломатії, мрія про космос, мрія про науку та мрія про біоінформаційне становлення), спроба побудувати філософський підхід до китайської мрії через аналіз наративу (нарратології) й ініціативи «Один пояс, один шлях» [22]. Таким чином, ініціатива «Один пояс, один шлях» стає новим етапом глобалізації, який створює новий зв'язок з Євразією й може перебудувати глобальну вищу освіту, спрямовану на спільну співпрацю з університетами різних країн, а також налагодити нові партнерські стосунки з Європейським союзом. Як відмічає Майкл А. Пітерс, наразі в світі відбувається геополітична трансформація вищої освіти, тому існує можливість відродження гуманітарних та соціальних наук, що сприятливо вплине на посилення культурного обміну. Слід визнати, що стара модель освіти поступово починає набувати нової форми і цьому також сприяє ініціатива «Один пояс, один шлях». Майкл А. Пітерс вважає, що Китай вступає в новий етап розвитку освіти, намагається покращити її, створити сучасну систему освіти світового класу з «китайською специфікою» й зробити «китайську мрію» про національне відродження – реальністю. Що ж стосовно «освіти майбутнього», то вчений бачить її у вивільненні талантів і колективного інтелекту китайської молоді, що на його думку, є цивілізаційною концепцією. «Освіта майбутнього» це також і нові програми, які орієнтовані саме на зміст програм майбутнього, «іншими словами – це схема для просування конструктивних наративів, які осмислюють минуле, показуючи майбутнє, і це є національним наратологічним ресурсом, якого потребує «китайська мрія» [22].

Стосовно питання перспективи щодо спільної розбудови Китаєм та Україною «Одного поясу, одного шляху» слід зазначити, що в цьому контексті деякі китайські вчені пропонують розглядати її відповідно до «загальнолюдської спільноти єдиної долі», яка є «новою концепцією, що виражає міркування та розуміння Китаєм своєї власної історії та реальності Нового Світу... Україна – це «східні ворота», які ведуть до Європи. Країна має все необхідне, щоб стати транспортним вузлом між Європою та Азією» [15, с. 76]. І хоча Україна та Китай мають певні відмінності в ідеології й політичному устрої, китайські науковці вважають, що необхідно посилювати комунікацію та координацію в глобальних стратегічних питаннях і встановлювати довгострокову взаємодію, розши-

рювати комунікації та обміни на всіх рівнях, зміцнювати ділове співробітництво у сфері економіки, науки, освіти та гуманітарній сфері [15, с. 77].

Значну увагу в дослідженні історії соціально-культурних обмінів між Україною і Китаєм приділив у своїх дослідженнях Лю Сяньчжун. Він прослідкував історію розвитку культурних стосунків між Китаєм та Україною, починаючи з періоду китайсько-радянських відносин. Як стверджує вчений, з самого створення КНР основна увага приділялась вихованню талантів, для цього відбувався обмін іноземними студентами, переважна більшість яких була направлена до СРСР, яка згодом була сформована в «течію студентів Радянського Союзу». Лю Сяньчжун відмічає, що «вища освіта в УРСР була високо розвинена, працювала велика кількість технікумів та університетів де навчалось багато китайських студентів. В університетах Києва, Харкова, Одеси та Дніпропетровська було підготовлено велику кількість китайських експертів у різних сферах промисловості, сільського господарства, охорони здоров'я, науки та освіти» [24, с. 64]. Саме після налагодження дипломатичних відносин між Китаєм та Україною почали поглиблюватись культурні зв'язки, розширилась співпраця у сфері культури та освіти, здійснювались обміни студентами, а разом з тим і кількість студентів (за даними 2011 р. в Китаї навчалось близько 1000 українських студентів і близько 6000 китайських студентів навчались в Україні). Це свідчило про те, що українські університети все більше ставали популярними серед китайських студентів [24].

Питання про співпрацю у сфері культури та освіти активно обговорюють на форумах міжнародного співробітництва в межах ініціативи «Один пояс, один шлях». Принагідно зазначимо, що ці форуми стали новим етапом реалізації китайської стратегії глобального розвитку. Наразі, впродовж останніх декількох років активно проводилась робота «китайський напрямок» в Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Це свідчить про те, що в Україні посилюється інтерес до планів і стратегій КНР щодо регіону і світу, особливо багато уваги приділяється ініціативі «Один пояс, один шлях». Впродовж багатьох років в Інституті практикується підписання Меморандумів про співробітництво з партнерськими інституціями, які стали механізмом забезпечення «живих» контактів і обмінів інформацією [23]. Все частіше висловлюються думки про те, що спільні навчання, обміни знаннями свідчать про те, що ініціатива «Один пояс, один шлях» відповідає тенденціям сьогодення, що вона діє в інтересах народів і має великі перспективи на майбутнє. Наміри Китаю – побудувати нові міжнародні відносини взаємовигідного співробітництва на основі

дружби і діалогу, саме тоді здобутки ініціативи «Один пояс, один шлях» стануть спільним надбанням, як для України, так і для Китаю.

Загалом співпраця в сфері освіти між Україною та Китаєм залишається одним із пріоритетних напрямів двосторонніх відносин між країнами. Як зазначається на порталі Посольства України в КНР для більш дієвого співробітництва на міжурядовому рівні була створена «Підкомісія з питань співробітництва в галузі освіти між Україною і КНР». На засіданнях у форматі відеоконференцій було затверджено «План заходів з питань співробітництва в галузі освіти на 2021-2023 рр.». Також у межах засідання «Підкомісії» з нагоди відзначення десятої річниці (2021 р.) встановлення відносин стратегічного партнерства між Україною та Китаєм відбулася церемонія заснування «Альянсу українських та китайських університетів». Цей «Альянс» об'єднав 49 українських та 92 китайських заклади вищої освіти. В 11 китайських закладах освіти (Пекін, Тяньцзін, Шанхай, Далянь, Ухань, Харбін, Сіань, Чжецзян) створені центри українських досліджень. На даний час в Україні функціонують шість Інститутів Конфуція, а українська мова викладається в семи навчальних закладах освіти в КНР [25].

Принагідно зазначимо, що співробітництво між Китаєм і Україною, стосовно спільної розбудови Китаєм та Україною ініціативи «Один пояс, один шлях» в області освіти та науки, активно відбувалось до повномасштабного вторгнення російських загарбницьких військ в Україну у 2022 році. Наразі таке співробітництво дещо сповільнилось і двосторонні відносини між двома державами переживають важкі часи. Щоб десятиліття розвитку українсько-китайських відносин не пройшли даремно, для Китаю настав час, коли необхідно визначитись із своєю позицією для продовження і поглиблення подальшої співпраці з Україною.

Висновки. У підсумку слід зазначити, що ініціатива «Один пояс, один шлях» вважається одним із найбільших зовнішньоекономічних китайських проектів ХХІ ст., найбільшим глобальним гео економічним проектом Китаю, в плані розвитку сучасного суспільства. Цей проект спрямований на посилення не тільки економічного та політичного лідерства Китаю, він також має амбітні плани щодо національного, регіонального та міжнародного розвитку. Проте, особливе місце в ініціативі «Один пояс, один шлях» відведено політиці Китаю в галузі освіти, яка має бути концептуалізована як частина соціальної політики і спрямована на трансформацію світогляду китайського суспільства. Стосовно співпраці в межах ініціативи «Один пояс, один шлях» між Україною та Китаєм більшість дослідників цього

питання вважають, що необхідно продовжувати налагоджувати комунікацію та координацію в глобальних стратегічних питаннях, розширювати обміни у різних сферах гуманітарної та економічної діяльності й особливе місце відводити співробітництву в науці та освіті. Тільки спільна розбудова ініціативи «Один пояс, один шлях» має певні перспективи для подальшого розвитку співробітництва між Україною і Китаєм у практиках міжкультурної комунікації та системі освіти.

Дане дослідження виконується в межах проекту «Китаєзований марксизм та його сучасні соціокультурні імплікації», номер ДР 0122U001967 (науковий керівник – д-р філос. наук, проф. Сергій РУДЕНКО).

Література

1. Кіктенко В. О. Україна в проекті «Один пояс, один шлях»: регіональний та глобальний виміри. *Україна-Китай*, 2018, № 13. С. 111–112. URL: <https://sinologist.com.ua/wp-content/uploads/2018/10/ukraine-china-n13-2018.pdf>
2. Кіктенко В. О. «Один пояс, один шлях» – глобальний гео економічний проект Китаю. *Україна-Китай*, 2017, № 2(8). С. 20–24. URL: <https://sinologist.com.ua/wp-content/uploads/2017/11/ukrchina-2-8-2017-all.pdf>
3. Rudenko S., Sobolievskiy Y., Changming Zhang. Feng Shui Cosmology and Philosophy in Native Americans' Worldview. *Philosophy and Cosmology*, 2021, Vol. 27, pp. 196–205. URL: http://ispcjournal.org/journals/2021/02/PhC_27_RudenkoSobolievskiyZhang.pdf
4. Sergii Rudenko, Iryna Liashenko Chinese Studies in Ukrainian Philosophy of the Soviet Period. *STUDIA WARMIŃSKIE*, 2020, no. 57. pp. 85–101. URL: <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/sw/article/view/6007/4687>
5. Rudenko Sergii, Changming Zhang. Pan Maoming's Philosophy and Cosmology: a Historiographical Research on the Sources and Cultural Background. *Philosophy and Cosmology*, 2020, № 25. pp. 163–180. URL: http://ispcjournal.org/journals/2020/02/PhC_25_RudenkoChangZhang.pdf
6. Turenko V. Philosophy and Historical Problematics in Soviet and Chinese Marxism: a Comparative Analysis. *Ukrainian Policymaker*, 2022, Vol. 10, 43–53. <https://doi.org/10.29202/up/10/6>
7. Rudenko S., Turenko V., Yarmolitska N., Petrenko I., Vilkov V., Horbatenko V. Philosophical and Anthropological Issues in Chinese Marxism: Key Ideas and Concepts. *Syensis*. Universidade Católica de Petrópolis, Rio de Janeiro, Brasil, 2023, 15, 2. 278–289. URL: <https://seer.ucp.br/seer/index.php/synesis/20article/view/2544/3504>
8. Turenko V., Yarmolitska N. Materialistic traditions in Chinese philosophy and their significance on the establishment of Marxism in China. The scientific paradigm in the context of technological development and social change: Scientific monograph. Part 2. Riga, Latvia: "Baltija Publishing". 2023. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/317>
9. Yarmolitska N., Gan K. Characteristic features of the Chineseized Marxism's formation: key philosophical and socio-political foundations of research. *Human Image*, 2022. Vol. 18. pp. 103–112. URL: http://www.fhijournal.org/journals/2022/18/FHI_18_YarmolitskaGaN.pdf
10. Yarmolitska N., Gan K. Socio-political and socio-cultural preconditions, theoretical and methodological tools of the process of chinaization of Marxism in the soviet period researches. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Philosophy*, 2022, № 1(6). pp. 63–68. URL: <https://bulletinphilosophy-knu.kyiv.ua/index.php/journal/article/view/74/51>
11. 李展 “一带一路”倡议与康德“永久和平论”：对话与超越 [Лі Чжань Ініціатива «Один пояс, один шлях» і «Постійний мир» Канта: діалог і трансцендентність. *Китай. Академічний журнал*. 2017. Електронне видавництво. Вип. 6. С. 22–31]. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/323951971.pdf>
12. “一带一路”的思想基础与时代意义 柴尚金. 2018年12月来源：前线网--《前线》杂志 [Чай Шанджін Ідеологічна основа та значення часу «Одного поясу, одного шляху». *Frontline. Журнал «Лінія фронту»*. 2018. Електронне видання]. URL: <http://theory.people.com.cn/n1/2018/1224/c40531-30483666.html>
13. 王淑娟 “一带一路”人文交流的成就、挑战与前景 —《当代世界》2023年03期 [Ван Шуцзюань. Досягнення, виклики та перспективи міжлюдських і культурних обмінів в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях». *Сучасний світ*. 2023. Вип. 03(139). URL: <https://www.cdclib.org/libmag/detail.htm?i=3356&n=139&t=2>
14. Bowen Xu. Understanding Education on China's Belt and Road Initiative: A Cultural Political Economy Approach. *Beijing International Review of Education*. Online Publication. 2021. URL: https://brill.com/view/journals/bire/3/1/article-p56_56.xml#R000003
15. Сюй Цзянь, Кан Цзе. Перспективи, питання та пропозиції щодо спільної побудови Китаєм та Україною «Одного поясу, одного шляху» відповідно до концепції «загальнолюдської спільноти єдиної долі». *Україна-Китай*, 2018. №13. С. 75–78. URL: <https://sinologist.com.ua/wp-content/uploads/2018/10/ukraine-china-n13-2018.pdf>
16. Zhang Jiu'an Sharing Knowledge for a Sustainable Belt and Road. Source: *China Today*. 2021. URL: http://www.chinatoday.com.cn/ctenglish/2018/cs/202109/t20210922_800258779.html
17. Hengli Wang, Qiuyun Lu. Understanding Philosophies of Higher Education between Countries in China's Belt and Road Initiative: Analysis of University Mottos Based on Natural Language Processing Technology. *SAGE Journals*. First published online. 2022. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/21582440221141867>
18. Zhou J. China's Path to Achieve World-Class Education. *ASIANetwork Exchange: A Journal for Asian Studies in the Liberal Arts*, 2017, 24(2), pp. 27–55. URL: <https://www.asianetworkexchange.org/article/id/7840/>
19. Kawashima Shin. The Confucius Institute in the One Belt, One Road Region. *Diplomacy*, 2018.

№ 48 Jul. 29. URL: https://www.japanpolicyforum.jp/pdf/2018/no48/DJweb_48_dip_01.pdf

20. Bowen Xu. Understanding Education on China's Belt and Road Initiative: A Cultural Political Economy Approach. Beijing International Review of Education. Online Publication. Date: 30 Mar 2021. URL: https://brill.com/view/journals/bire/3/1/=article-p56_56.xml#R000003

21. Xiaoyao Yue, Suping Yang, Beibei Chen, Weichi Wanglee. A Review on Higher Education of Belt and Road Initiative: Key Findings and Emerging Themes. *Higher Education Studies*. 2022. Vol. 12, No. 2. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1345939.pdf>

22. Peters M. A. The Chinese Dream, Belt and Road Initiative and the future of education: A philosophical postscript. *Educational Philosophy and Theory*, 2022, 54, 7, 857–862. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00131857.2019.1696272>

23. Борділовська О. Співробітництво з КНР в Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. *Україна-Китай*. 2018. №13. С. 71–74. URL: <https://sinologist.com.ua/wp-content/uploads/2018/10/ukraine-china-n13-2018.pdf>

24. Лю Сяньчжун. Соціально-культурний обмін між Китаєм та Україною: історія та сучасність. *Україна-Китай*. 2018. № 13. С. 62–70. URL: <https://sinologist.com.ua/wp-content/uploads/2018/10/ukraine-china-n13-2018.pdf>

25. 乌克兰驻中华人民共和国大使馆乌中教育合作. 15 月 2021. [Співпраця в сфері освіти. Портал Посольства України в Китайській Народній Республіці]. URL: <https://china.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/4965-spivpracya-v-galuzi-osviti>

Анотація

Ярмолицька Н. В., Ган К. О. Питання науки та освіти в соціогуманітарній складовій китайської ініціативи «Один пояс, один шлях». – Стаття.

У статті здійснена оцінка практик міжкультурної комунікації ініціативи «Один пояс, один шлях» та системи освіти і науки. Особливу увагу в дослідженні приділена аналізу практичних цілей гуманітарної частини китайської ініціативи «Один пояс, один шлях», оцінка реалізації цього проекту для Китаю та України. Було визначено потенційний вплив ініціативи «Один пояс, один шлях» на гуманітарний розвиток сучасного українського суспільства. Дане дослідження ґрунтувалось на здійсненні порівняльно-типологічного аналізу сучасних наукових досліджень з метою визначення можливостей реалізації спільних практичних цілей та гуманітарної співпраці в межах ініціативи «Один пояс, один шлях». Також було застосовано аналітико-описовий метод, метод раціональної реконструкції, метод соціокультурного аналізу та міждисциплінарний метод дослідження. В результаті дослідження було визначено основні переваги та ризики імплементації соціогуманітарної складової, передусім в науці та освіті, проекту ініціативи «Один пояс, один шлях». Практичні результати даного дослідження дають можливість значно розширити знання щодо системного вивчення й оцінки практик міжкультурної комунікації ініціативи «Один пояс, один шлях» в системі освіти та науки, допоможуть зрозуміти потенційний вплив цієї ініціативи на гуманітарний розвиток сучасного

українського суспільства, а також визначити форми і спосіб співпраці в гуманітарній сфері між Україною та Китаєм, оцінивши всі переваги та ризики імплементації соціогуманітарної складової цієї ініціативи для нашої країни. Також проведене дослідження має практичну цінність, яка полягає у можливості застосування його результатів у прийнятті взаємовигідних рішень щодо стратегій і конкретних форм реалізації в економічній, політичній, культурній та освітній сферах співпраці між Україною та Китаєм, а також для подальшої розробки і впровадження найбільш оптимальних і взаємовигідних форм участі в ініціативі «Один пояс, один шлях».

Ключові слова: ініціатива «Один пояс, один шлях», «китайська мрія», міжкультурна комунікація, соціалістична освіта, «освіта майбутнього».

Summary

Yarmolytska N. V., Han K. O. Issues of science and education in the socio-humanitarian component of the Chinese Belt and Road Initiative. – Article.

The article evaluates the intercultural communication practices of the Belt and Road Initiative and the system of education and science. Special attention in the study was paid to the analysis of the practical goals of the humanitarian part of the Chinese Belt and Road Initiative, and the evaluation of the implementation of this project for China and Ukraine. The potential influence of the Belt and Road Initiative on the humanitarian-development of modern Ukrainian society was determined. This study was based on the implementation of a comparative typological analysis of modern scientific research to determine the possibilities of realizing common practical goals and humanitarian cooperation within the framework of the Belt and Road Initiative. Analytical-descriptive method, rational reconstruction method, sociocultural analysis method, and interdisciplinary research method were also applied. As a result of the study, the main advantages and risks of implementing the socio-humanitarian component, primarily in science and education, of the Belt and Road Initiative project were determined. The practical results of this study provide an opportunity to significantly expand knowledge regarding the systematic studies and evaluation of intercultural communication practices of the Belt and Road Initiative in the system of education and science, which will help to understand the potential impact of this initiative on the humanitarian-development of modern Ukrainian society, as well as to determine the forms and methods cooperation in the humanitarian sphere between Ukraine and China, having assessed all the advantages and risks of implementing the socio-humanitarian component of this initiative for our country. Also, the conducted research has a practical value, which consists in the possibility of applying its results in making mutually beneficial decisions regarding strategies and specific forms of implementation in the economic, political, cultural, and educational spheres of cooperation between Ukraine and China, as well as for the further development and implementation of the most optimal and mutually beneficial forms of participation in the Belt and Road Initiative.

Key words: Belt and Road Initiative, «Chinese dream», intercultural communication, socialist education, «future education».